

Til:	Instituttstyret
Fra:	Instituttleder
Sakstype:	Diskusjonssak
Saksnr:	3/2017
ePhorte:	
Møtedato:	17. januar 2018
Notatdato:	12. januar 2017
Saksbehandler:	Inger-Lise Schwab

Dimensjonering av emneporteføljen ved ISS

Bakgrunn for saken

Styret ved ISS vedtok budsjett for 2018 i møte 29. november 2017. Høstens budsjettarbeid var to-delt og skulle:

1. vurdere noen umiddelbare innsparinger som gir effekt allerede i 2018-2022
2. vurdere en større gjennomgang av ISS sitt aktivitetsnivå og tilgjengelige ressurser med en målsetning om at disse harmoniseres (sak 61/2017)

Styret lyktes i å gjennomføre punkt 1 og nærmere 10 mkr ble kuttet i budsjettet for 2018-2022. Kutt var nødvendig ettersom instituttet i flere år har hatt kostnader som overstiger summen av vår årlige bevilgning og nettobidrag fra ekstern finansierte prosjekter. Et høyere aktivitets- og kostnadsnivå enn inntektsramme var mulig i flere år ettersom ISS hadde et større overskudd i samme periode som dekket over differansen. Kombinasjonen mindre bevilgning og et minskende overskudd krever at ISS moderer sitt aktivitetsnivå i årene som kommer for å unngå et fremtidig underskudd.

En forutsetning i høstens budsjettarbeid var at studietilbudet ikke skulle påvirkes i første omgang. I henhold til styringsreglementet ved ISS, har styret det overordnede ansvar for virksomhetens prioriteringer, inkludert budsjett og regnskap. Ansvar for utvikling og drift av studieprogrammene er delegert til programrådene. Om punkt 2 sto det derfor i budsjettnotat at:

...punkt 2 vil være en naturlig forlengelse av budsjettprosessen, men ... dette arbeidet må foregå i andre fora slik som programrådene. Styret jobber utover høsten 2017/vinteren

2018 med en analyse av vårt aktivitetsnivå (i hovedsak undervisningsrelaterte aktiviteter og kostnader forbundet med disse) sett opp mot tilgjengelige ressurser (hovedsakelig timeregnskapstimer, timelønn og inntekter fra studierelaterte aktiviteter). Styret utarbeider noen nøkler for å harmonisere aktiviteter og ressurser og sender en bestilling til instituttets programråd med retningslinjer og rammer for en redimensjonering av våre undervisningsporteføljer. Studiekvalitet skal være i fokus. Porteføljeendringer bør vedtas i løpet av 2018 og bør være iverksatt fra og med vårsemesteret 2019.

Dette notatet er en iverksetting av punkt 2, og kan ses som en parallell til høstens budsjettarbeid. Undervisningsaktiviteter ved ISS reguleres av vår «andre økonomi», som forvaltes i et undervisningsregnskap eller timeregnskap. Også dette regnskapet viser at ISS har i flere år brukt flere ressurser (forstått som de ansattes plikttimer/timer satt av til undervisning og administrasjon) enn det vi har hatt til rådighet. Ved utgangen av våren 2017 hadde våre ansatte et samlet overskudd i deres favør/i instituttets disfavør tilsvarende -15 115 timer/16,8 faste årsverk. Dette kan sammenlignes med overtid, men kan ikke kompenseres som overtid etter at SV-fakultetet bestemte for noen år tilbake at overskudd ikke kan utbetales.

Dette notatet presenterer noen momenter styret bør ta stilling til i forbindelse med det videre budsjettarbeidet, her omtalt som dimensjoneringsarbeid, som kan ligge til grunn for en endelig bestilling til våre fem programråd.

Ressurssituasjonen

Formålet med dimensjoneringsarbeidet er en harmonisering av undervisningsaktiviteter i forhold til ressurser. Notatet tar utgangspunkt i både ressurser og aktiviteter forstått som timeregnskapstimer. Lønnsforskjeller og studiepoenginntekter ligger ikke til grunn i utregninger som er gjort hittil; vi regner utelukkende i timer og ikke i kroner. Analysen under bruker 2017-timeregnskapssatser (definerte satser for undervisning og administrative oppgaver som er regulert av felles nøkler, ikke medgått tid). Det jobbes med å innarbeide de nye satsene som skal gjelde fra og med høsten 2018, men det antas at endringer som oppstår etter en oppdatering vil være relative i hvordan de gir utslag på det enkelte emne/program. Analysen bruker emneporteføljen slik den ser ut i 2018. Analysen tar videre utgangspunkt i størrelsen på staben i 2019 (med et konservativ anslag antall midlertidige ansatte med pliktarbeid for å korrigere for permisjoner og sykefravær), når programrådene ventes å ha iverksatt eventuelle effektiviseringstiltak.

Tallgrunnlaget for notatet er lagt ved (vedlegg 1 Tallgrunnlag dimensjoneringsarbeid 2018); emneporteføljen er grundig kartlagt av studieadministrasjonen med tanke på timeforbruk. Emnene presenteres i stigende rekkefølge sortert på antall timer brukt per emne, antall timer per studiepoeng per emne og antall timer per student per emne. Styret bes merke at det er mange forenklinger som er gjort i forbindelse med dette notatet for at budskapet skal være så klart som mulig. Tallgrunnlaget vil videresendes programrådene sammen med endelig bestilling.

Dimensjoneringsarbeid tar utgangspunkt i tilgjengelige ressurser ved ISS. Ressurser er her forstått som stabens totale antall *plikttimer per program per år* (se Tabell 1). Fordi plikttimer skal dekke en rekke oppgaver utenom undervisningsaktiviteter, korrigeres plikttimene for kjente *fradrag per program per år* (Tabell 1). Fradrag inkluderer timene som går til en flat sats på 50 timer semester (treffetid og løpende administrativt arbeid) for alle ansatte og verv (instituttleidelse og programledelse). Fradraget inkluderer også 4,5 årsverk i forbindelse med forskningstermin og cirka tre årsverk på grunn av eksternt finansiert frikjøp. *Plikttimer igjen til undervisning* (Tabell 1) viser at instituttet har 17 926 timer til rådighet i forbindelse med undervisningsaktiviteter per år.

Aktiviteter (timer per år) (Tabell 1) viser at vi planlegger å bruke 24 024 timer til undervisningsaktiviteter i 2018.

Ressurser minus aktiviteter (Tabell 1) er rett og slett bunnlinjen for undervisningsregnskapet isolert sett, det vil si, på årsbasis. ISS planlegger å bruke 6 098 flere timer i undervisningssammenheng per år enn antall plikttimer. Dette tilsvarer 6,7 faste årsverk.

Legger man til timeregnskapsunderskuddet på -15 115 timer/16,8 årsverk, økes vårt totalt overforbruk av timer til -21 213 timer/23,6 faste årsverk. Det kan argumenteres for at instituttet er i en dyp timeregnskapsøkonomisk krise.

Det er viktig å notere at tallene over baserer seg på et scenario der ISS håndterer samtlige undervisningsaktiviteter basert på interne krefter alene. Dette er noe kunstig, ettersom en del oppgaver settes ut til timelønnede. Emneporteføljen krever 9 492 timer til seminarledelse og 5 541 timer til sensur i 2018. Vi har tidligere sett (jf. timeregnskapskomiteens arbeid) at seminarledelse og sensur er det som driver opp kostnaden av et emne; det er også seminarledelse og sensur som krever mest timelønn. I 2016 satte ISS ut cirka 4 500 seminar timer til timelønnede og cirka 10 000 timer til sensur (merk at dette var under to-sensordningen). Timelønn for 2018 er redusert fra 10% til 7% av vårt totale budsjett. Bruk av timelønn er tidvis nødvendig, men bør skje på en planmessig måte. Ettersom vi venter lavere og ikke høyere bevilgninger i årene som kommer, bør ISS planlegge å redusere bruk av timelønn.

Tabell 1: Oversikt over ressurser og aktiviteter (i timer)

Program	Plikttimer per program per år	Fradrag per program per år (i timer)	Plikttimer igjen til undervisning (isolert sett)	Aktiviteter (timer per år)	Ressurser minus aktiviteter= timesaldo isolert sett	Timeregnskaps underskudd etter V17	Tilgjengelige plikttimer, totalt
UTV	898	-300	598	-1061	-463		
KULKOM	898	-300	598	-1199	-601		
SGO	10446	-4256	6190	-5850	340	-5350	
BA				-3961			
MA				-1889			
SOS	19258	-10014	9244	-14159	-4915	-9765	
BA				-10122			
MA				-4037			
OLA	1796	-500	1296	-1755	-459		
ISS	33296	-15370	17926	-24024	-6098	-15115	-21213

Dimensjoneringsarbeid

Om ikke ISS klarer å operasjonalisere innsparinger i aktivitetsnivået, vil underskuddet i timeregnskapet fortsette å øke ettersom tilgang til bruk av timelønn er begrenset.

Under skisseres noen momenter som styret bes ta stilling til som kan ligge til grunn for den endelige bestillingen til programrådene.

Hvordan skal den totale rammen dimensjoneres?: Styret bes ta stilling til hvordan den totale rammen for instituttet skal fastsettes.

Tar styret utgangspunkt i *Plikttimer igjen til undervisningen (isolert sett)*, betyr dette en ramme på 17 926 timer. Ettersom dagens emneportefølje krever 24 024 timer, vil bestillingen til programrådene følgelig være at de må (samlet sett) kutte 6 098 timer. En konsekvens av dette vil være at overskuddet i timeregnskapet fryses på nåværende størrelse.

Om styret bestemmer seg for at dimensjoneringsarbeidet skal ha som delmål å bygge ned overskuddet i timeregnskapet, vil færre enn 17 926 timer kunne tildeles og innsparinger som gjøres av programrådene være større.

Spørsmål om rammens størrelse krever med andre ord at styret tar stilling til hvordan vi skal forholde oss til overskuddet i timeregnskapet, om dette skal bygges ned og i så fall i hvilket omfang og hurtighet.

Hvordan skal tilgjengelige ressurser fordeles?: Det foreslås at styret diskuterer hvordan instituttets ressurser skal fordeles *per studieprogram*.

Hvordan skal ressurser fordeles per program?: Er det naturlig å tenke at størrelsen på staben som sorterer under et program utgjør svaret på hvor mange timer som tildeles hvert program?

I så fall bør det tenkes spesielt på hvordan ressursgrunnlaget for våre tverrfaglige programmer skal dimensjoneres, da det ikke er realistisk å vente at alle programaktiviteter kan håndteres av den dedikerte staben alene. En løsning er at overskytende behov på de tverrfaglige programmene dekkes inn av ressurser fra de disiplinære programmene, eventuelt at de gis et noe høyere timelønnsbudsjett.

Eksternt frikjøp: Praksis ved de fleste enheter ved SV-fakultetet, men ikke alle, er at eksternt frikjøp fordeles likt over den ansattes forsknings- og undervisningstid. En drastisk tilnærming som ville frigjøre flere ressurser til undervisningen, ville være å utelukke denne muligheten ved å sette frikjøpsgrensen til 50 % og kreve at all frikjøp tas ut over den enkeltes forskningstid. Den løsningen anses ikke som ønskelig av flere grunner.

Forskningstermin: Ansatte kan etter søknad få innvilget forskningstermin. ISS har siden 2010 innvilget alle slike søknader. Flere timer til undervisning kan frigjøres ved at antall forskningsterminer per år begrenses på en planmessig måte.

Føringer til programrådene

Det bør være det enkelte programråds anliggende å avgjøre hvordan deres ramme forvaltes. Kostnadene ved et emne varierer ettersom det er et bachelor- eller masteremne, om det er et obligatorisk eller valgfritt emne, om det er et metodeemne, om det er seminarundervisning eller ikke, antall og type vurderingsformer, antall studenter som avlegger eksamen, osv. Valg som er tatt med hensyn til disse parameterne bør være et faglig anliggende. Det enkelte programråd er allerede i gang med effektiviseringstiltak som har som mål å øke studiekvalitet. Det foreslås samtidig at rammebetingelsene som oversendes programrådene suppleres med noen føringer.

Styret bes vurdere følgende forslag til føringer:

Nye undervisningsformer: Programmene oppfordres til å vurdere nye kreative, undervisningsformer, slik som Flipped Classroom.

Fordeling av undervisningen: I fordelingen av undervisningen skal ansatte med overskudd skånes; nyansatte med få oppgaver skal prioriteres.

Bruk av timelønn: Det foreslås at hvert program heretter får eget budsjett for timelønn.

Dimensjonering av antall studenter per emne: Programrådene bes foreta en vurdering av antall emner som tilbys i lys av antall studenter i opptaksrammen.

Mer synergi mellom programmene: Programmene bes vurdere fellesemner, for eksempel felles metodeemne og felles spesialiseringsemner for UTV og SGO på bachelornivå.

Maksimum antall vurderingsformer og bruk av seminarundervisning: Programmene bes vurdere antall og type vurderingsformer per emne, samt bruk av seminarundervisning.

Prosess videre

ISS har færre timer til rådighet til våre undervisningsaktiviteter enn det stabens størrelse og forpliktelser tilsier. Vårt budsjett åpner ikke for flere faste eller midlertidige stillinger og heller ikke for en større forbruk av timelønn enn det som er budsjettert for i 2018-2022. Konklusjonen er at undervisningstilbudet må nedskaleres. Styrediskusjon skal identifisere prioriteringer som kan brukes i utarbeidelse av tildelingsrammer for våre respektive studieprogrammer, både i forhold til omfang av kutt og detaljeringsnivå.

Katrine Fangen
instituttleder

Inger-Lise Schwab
kontorsjef

Vedlegg: Tallgrunnlag for dimensjoneringsarbeid 2018

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Inger-Lise Schwab

+4722855255, i.l.schwab@sosgeo.uio.no